

naju zapeljala dobro opremljena varovališča, ki pa so očitno služila nekemu za spust ob vrvi, ko se je umikal iz stene. Originalna smer mora biti prav blizu, vendar prečenje v desno preprečujejo gladke in mokre plošče. Slutim rob stene, toda morala bova še pošteno garati, da ga doseževa. Spuščanje ob vrvi mi ne diši. Dostop pod steno je – milo rečeno – odvraten: pesek na nagrnjeni polici, ozki za dva podplata, spodaj pa prepad, ki se konča na melišču tristo metrov nižje. Ne! Morava naprej. Na rob. Mire nekaj zamomlja in se potegne za rob...

»Pazi, skale!« Krik od zgoraj. Podor. Refleksno odskočim. Bobni. Kamenje me dobesedno zasuje. Udarci: na ramo, hrbet. Poči. Na glavo mi prileti skala. Občutek imam, da mi je čelado zabilo v prsni koš. Kasneje sem na njej odkril desetcentimetrovsko poko. Skale padajo po vrvi in odrčijo v globel... Stisnjen ob steno čakam, zdi se, celo večnost... Končno se skalni plaz le unese. Vonj po žveplu pa ostane še dolgo; v zraku in v moji duši.

»A si cel?« zaslišim od zgoraj. Nisem čisto prepričan, pa se vseeno trudim z odgovorom, ki ne bi izdal strahu.

»Ja, vse je v redu...!«

Pregledam vrv.

»Mire, vrv je na dveh mestih presekana...«

V levici me skeli. Od šoka mi je slabo. Ves se tresem. Takrat pa se nekje v meni rodi misel: »Že ogromno problemov si rešil v svojem življenju, tudi temu boš kos!« Vse bolj jasna je ta misel. Utripa in me polni z neko gotovostjo. Pomirja me. Vem, od kje prihaja! Ostanem razsoden. Prevežem se na nepoškodovani del vrvi. Mire me varuje. Izvlečeva se...

»A še pada dež?« se je zbudila Maja. Tudi Jan se je skobacal iz postelje.

Stopim pod stan in si naložim polno naročje drv. Nikoli ne veš...

GORске STRMINE SO VELMOŽJE UMA OD NEKDAJ OBČUDOVALI

GLOBOKE MISLI Z VISOKIH GORA

Poseben občutek zadoščenja prevzame gornika, kadar od daleč zagleda svoje stopinje, ki se nizajo vzdolž strmega ledišča ali po ozki snežni polici okrog divjih skalnatih stolpov. Najsi jih gleda še tako trezno, se mu zdijo takšna mesta mnogo nevarnejša kot takrat, ko jih je pravkar premagal.

Emil Zsigmondy (1861–1885)

Pogled je bil prelep in boleč hkrati. Jura se je z nebom zlivala v eno samo modrino, veriga Bernskih Alp je bila dovršeno ubrana, nazobčana krona Bernine in orjaške Vališke gore, nad njimi pa vzvišeni Mont Blanc, obdan s svojimi spremljevalci, so bili v čistem ozračju razločni do zadnjih podrobnosti. O, svet, kako si lep! In: »Samo napol ste živeli, kateri niste nikoli stali tukaj zgoraj!« Brez želja smo tam zgoraj preživeli trideset ur, ta kratek čas pa je zadostoval, da se nam je odtistihmal vse življenje napolnilo z dragocenim, neskaljenim spominom.

Karl Blodig (1859–1956)

V takšnih urah navdaja našo dušo prav posebna vedrina; ne teži je ne skrb za sedanjost in ne za prihodnost, ne skali je niti najdrobnejša misel; vsa se predaja prevzetosti in se dviga k najvišji sreči, proti vrhu gore. In ko je zgoraj, sicer ni v nebesih, vendar tudi ne več na zemlji.

Guido Rey (1861–1935)

Alpinizem nam lahko – bolj kot vsa modrost in vse zlato sveta – podari zdravje in veselje do življenja, moč in telesno prerojenje, ljubezen do narave in človeštva, vzdržljivost in duševno moč v spopadanju s težavami.

Ludwig Purtscheller (1849–1900)

Nikdar dotlej nisem doživel takšnega razgleda (kot z Weissborna). Hotel sem si v beležnico zapisati nekaj vtisov, vendar sem ta namen opustil. Čutil sem, da bi s tem, če bi namreč svojim znanstvenim mislim dopustil, da se vmešajo, zmotil, če ne kar oskrnil molčeče češčenje, ki je bilo edino umljivo dejanje.

John Tyndall (1820–1893)

Alpinizem je otrok svojega časa, ta napor brez namena in vidne koristi je največja uganka duše ljudstev in kdor bi ga hotel doumeti do zadnjih globin, bi se moral spustiti v vse prepade našega časa.

Eugen Guido Lammer (1863–1945)

Vedno novi valovi sreče nas preplavljajo, kadar svoji notranjosti odstiramo novo stran bogastva, ki nam ga naklanjajo gore, denimo, če se posvetimo geologiji ali pa se učimo s fotoaparatom odkrivati umetniške motive, polne občutja. O tej sreči nič ne slutiti, kdor ne živi z gorami.

Eugen Guido Lammer (1863–1945)

Hrepenimo po daljavah v prostoru in duhu, po brezmejnem življenju in večnem smislu sveta. Vrata v širni svet so še odprta. Še zmerom imamo morje, imamo gore, še imamo zemljo, ki govori tistemu, ki ji resnično želi prisluhniti. Imamo sonce in želimo si sonca.

Sepp Dobiasch

Napoti se v kakšno samotno gorsko skupino v Alpah, kjer sije sonce in besnijo viharji, kjer škrtta led in prši voda; kjer si odvisen samo od sebe in si se prisiljen

naučiti govorce gorá, ki te bodo vodile bolj zanesljivo kot vsi človeški modrijani. Dokler ne boš postal kakor drevo v gozdu, travna bilka na planini ali živa skala na visokem grebenu: nič več tuj gledalec, ki jeclja v tuji govorici, temveč del velike narave, kakor drevo in skala in travna bilka.

Oskar Erich Meyer (1883–1940)

Žgoče vas žeja po novih, globoko segajočih doživetjih. Tam spodaj v dolini, v vsakdanjem bednem životarjenju, prihajajo velika občutja samo po kapljicah, tam je veselje filistrsko ukročeno in zadušeno, trpljenje pa topo in splošno. Zgoraj pa, kjer gnezdi nebrzdane naravne sile, tam boste v drznem športnem dejanju izpli penečo se čašo s slastjo na dušek. Vendar boste tudi pri spokojnem pohajkovanju živeli polno življenje: v nekaj urah se boste naužili več smisla življenja, kot ga more dojeti filister v celih letih. Tam bohotájo divje, neslutene radosti, ki te pretresajo prav do dna, tam te obletavajo muke, ki ti silovito bičajo živce – saj je vendar tudi bolečina posebno slastna zvrst užitka. In tako boste tam igrača mogočnih pretresov.

Eugen Guido Lammer (1863–1945)

Nejeverneže sem hotel nekoč seznaniti z dobrejnim vplivom velike ture na vse naše bitje; kako malenkostne se nam zdijo zahteve, o katerih menimo, da jim moramo zadostiti, preden se odpravimo: spet se veselimo udobja, ki smo se ga že naveličali; naš dom in družina, ki nas pričakuje, sta nam še bolj prirasla k srcu; zakaj tudi mi alpinisti imamo svoje drage, na katere mislimo v trenutkih nevarnosti, in to še mnogo bolj kot tisti, ki nikoli ne stopijo iz tesnega okolja, ki so ga vajeni. Kadar se vrnemo iz gora, nas nič ne osrečuje bolj kot vedrina in novo veselje do življenja, ki ju prinesemo s seboj, ter vriskanje, s katerim nas pozdravijo, potem ko so jim gore vrnile sina, brata, prijatelja bolj zdravega, krepkejšega in bolj ljubečega.

Guido Rey (1861–1935)

Tudi zdaj so mnogi zopet postali neizrekljivo utrujeni od kulture; iz bolesterne tenkočutnosti in živčne razrvanosti, iz kolesja zapletenih strojev, iz hrupa in naglice pa se čedalje bolj goreče razlega klic hrepenenja po tihoti in preprostosti. In kje morejo naši razbičani živci to hitreje najti kot v visokih gorah? Tukaj prijetno kaplja na nas molk prasveta, ki ga zdaj pa zdaj zmotijo preprosti veliki zvoki – kakor bobnenje plazju, šum slapa ali demonična govornica viharja. Tukaj ne žalijo našega občutljivega očesa stotere zlomljene črte in tisočere kričeče zmešane barvne packarije kakor tam spodaj v kalejdoskopu mesta, temveč si spočije ob postavah plemenite preprostosti in veličine. Tukaj v samotni spet najdemo »popolno zbranost, tisto nebeško nevesto, mater vsakršne veličine«, ki jo je meščan zalvojo kopice razvedril in družabnih obveznosti ter spričo neprenehoma drdrajočega telefona že zdavnaj iz-

gubil. Samo tam lahko v globini raste in zori človeško bitje.

Eugen Guido Lammer (1863–1945)

Kdor se prvič sam napoti v visoke gore, ga duši ob njihovi grozni puščobnosti; prsi se mu stiskajo ob občutku zapuščenosti in najrajši bi kar zajokal kakor otrok, ki se je oddajil od matere. Toda potem ko se zbliža s strogimi duhovi, brez trohice bojzani prisluškuje njihovim nemim napevom in s čistim veseljem pije iz čaše samote.

Eugen Guido Lammer (1863–1945)

Kdaj je to bilo? Pred dvajsetimi leti, pred sto leti ali še prej? Kako davno je to bilo! Neskončno daleč! Kako se je vse spremenilo. Kako samoumevno je zdaj, če si pripnemo smuči – kakšno doživetje pa je to bilo nekoč! Tedaj smo bili prepričani, da smo odkrili srečo – pot k pravi sreči – nato pa smo to sprevrgli v vsakdanost...

Henry Hoek (1878–1951)

In višje ko sem se povzpел in globlje ko so se ovire druga za drugo pogrezale pod meno, bolj me je prevzemal opojen občutek moči, ki je najbogatejši plačilo za pravega gornika. O, ko bi nergači, ki ne zamudijo nobene priložnosti, da ne bi našega početja obdevali s svojo nevedno kritiko, vsaj enkrat občutili to nedoločljivo moč, ki prevzame moža, kadar se spopada s smrtno nevarnostjo, kadar se čuti zmagovalca nad vsemi nevarnostmi, s katerimi bi mu mrtva narava rada preprečila vstop v svoje kraljestvo, potem sem prepričan, da bi potihnil vsi očitki zoper alpinizem.

Josef Enzensperger (1873–1903)

Dandanes se nam zdi uganka, kako je bilo mogoče, da so bile oči in vsi čuti tako dolgo časa slepi za mračne in svetle vtise gorskega sveta ter se zaradi neumljivih ali praznovernih predsodkov niso bili zmožni odpreti za tako preprosto in naravno uživanje v lepoti in veličini; kako to, da so morale nastati prav posebne okoliščine, da se je človeški duh lahko bolj voljno in odkrito odprl za resničnost in lepoto, da so se nekateri izbranci približali goram z drugačnimi občutji in ne z odporom bojazljivcev in z grozo praznovrnežev. Renesansa je bila tista, ki je s svojim blagodejnim življenjskim dihom zbudila prve može, ki so se prepusili miku skrivnostnih gorá ter začutili željo in veselje, da se spopadejo z njihovimi nevarnostmi.

Guido Rey (1861–1935)

Pravijo, da je naše početje domišljav šport, izbruh nevarnega častihlepa, zgolj izpostavljanje življenja; takšne nasprotnike bi rad kdaj privedel na ta visoka razgledišča, da bodo doumeli, zakaj obstaja gorniški šport, alpinizem!

Ludwig Purtscheller (1849–1900)

Naše romanje po Dolomitih nas je vodilo po številnih vrhovih sredogorja, večinoma imenitnih razglediščih, ki 85

kajpak niso mogli potešiti naše športne nečimrnosti. Vendar tega nisem obžaloval. Medtem ko gornika navdajata ponos in vzvišeno občutje, ko se po nekajurnem napornem plezanju povzpne na težko dostopen vršac, pa je estetski užitek ob pristopu na lažje dostopno razgledno goro – nikakor ni nujno, da bi morala biti nezanimiva – nesporno večji. V neskaljenem miru se

lahko popolnoma prepusti občudovanju razgleda, radosti, ki ga prevzema ob krasoti gorskega sveta in ki je ne kali misel na bližnje težavnosti sestopa, na pretečo nevarnost padajočega kamenja, plazov ali neizogibnega bivaka, če bi se umik z gore zavlekel.

Carl Diener
(prevedel F. V.)

MINIATURA

JESENSKI POTEP

JANEZ LONČAR-ŠODR

Hladen jutranji piš vetra naju sprejme, ko stopiva na prodišče krnice Ak. Brez besed strmiva v ožarjene vrhove, tako da šele za balvanom zavijeva na levo v pravo smer. Kot jelena lomastiva skozi gosto rušje, kjer na drugi strani najdeva prehod od grape, ki vodi preko slikovitih naravnih prehodov do visokega skalnega pragu, vstopnice do Amfiteatra, enega od najbolj divjih, očarljivih in samotnih krajev naših prelepih Julijcev. Danes nimava namena, da bi se utrujala v vertikalah; prihajava, da se naužijeva ostrega gorskega zraka in lepote, da v visokem grebenu Široke Peči poiščeva prehode in preplezava stolpe vse tja do Dovškega Križa. V oktobrski nedelji indijskega poletja. Res, lep dan nama je namenjen danes. Da si spet napolnim baterije, pravi Čopek.

Široka Peč je že od nekdaj znana po kršljivosti. Plezava počasni, uživava, se razgledujeva, najdeva prehode, ki kljub poškodranosti večinoma niso težki. V zamaknjenosti večkrat utihneva; vsak je sam s seboj s svojimi mislimi in nepozabnimi spomini.

Ja, trideset let je že od tistega julijskega alpinističnega tabora za Akom. Z Liborjem sva bila začetnika, plezala sva z Marjanom in Lukom v Veliki Martuljski Ponci, čudovito lepi in kompaktni skali Oltarja in v strašno kršljivi steni Široke Peči. Samo tri dni smo taborili. Potem se je zgodilo najhujše – strašen padec naveze

Toma in Uroša iz stene Široke Peči. Pretreseni nad usodo smo se poslovili od mlade in obetajoče naveze.

Danes prepoznam izstop Centralne smeri. Zraven še zmeraj sameva zarjavela skrinjica, listkov s podpisi prvih plezalcev pa ni več. Skoraj v vsaki škrbini so klini za spust, zadnja sled alpinistov, ki izstopajo iz severnih smeri.

Zadnje raztežaje do Dovškega Križa imava za sprehod. Z vrha se razgledujeva na okoliške in daljne vrhove Dolomitov in Visokih Tur, počivava in poklepetava s starima zancema. Sestopiva. Slavko gre po grebenu, sam se spustim do melišč nad dvojko in se povzpnem gor do prehoda v Grlo, kjer se srečava in uloviva zadnje sončne žarke.

Previdno plezava navzdol in malce zaideva. Včasih je bil prehod kar dobro prehojen. Ali pa je pred leti svoje naredila vodna ujma, ki je drla navzdol vse do vznožja krnice, kjer je s prodom zasula tudi samotni balvan, celo čez spominsko ploščo Janje in Brede.

Po dolgem melišču meljeva navzdol do škrlatno ožarjenih Treh macesnov in jesensko obarvane livade, kraja, od koder je zelo »težak sestop«. Za redke občudovalce in samotarje je zdaj na macesen pribita spominska skrinjica z vpisno knjigo.

Obirajoče odkolovrativa navzdol mimo bivaka (da ne bi bila spet razočarana nad redom v njem) in se spustiva po »jekleni« potji mimo Rajskih livad v Martuljek.

odmevi

Kdo je vodnik in kdo mentor?

To šolsko leto smo na Fakulteti za šport redno permanentno izobraževanje, ki ga za pedagoške delavce izvajamo že vrsto let, prvič povezali s pridobivanjem vodniškega naziva. To nameravamo početi tudi naprej. Pri udeležanju tega programa pa so nas udeleženci opozorili na nejasno opredelitev in razmejitev med nazivoma MENTOR in VOD-

NIK. O tem smo se veliko pogovarjali in morali smo jim pritrditi. Vsi skupaj smo se spraševali, kakšna je stopenjska razvrstitev (hierarhija) obeh nazivov, kaj je manj in kaj je nadgradnja. Tudi učitelji, ki smo sodelovali na seminarju, smo bili v veliki zadregi, saj je vsak nekoliko po svoje pojasnjeval oba naziva. Iz prebiranja gradiva *Mladi v gorništvu in gorniški organizaciji* (oktober, 1995) smo ugotovili, da tudi pri Mladinski komisiji, ki prav tako izobražuje mentorje, vprašanje obeh nazivov ni popolnoma jasno in sistemsko urejeno. Posledice takšne

nejasnosti niso samo lepotne ali logične narave, ampak bistveno zadevajo vsebino izobraževanja. Če namreč opredelivni obeh nazivov nista jasni, tudi ni mogoče natančno razmejiti študijskih programov za oba profila. Zato smo na fakulteti sklenili stvar razbistriti in jo sistemsko doreči. O obeh nazivih je razpravljala katedra za planinstvo in zavzela naslednje stališče.

Šolanje kadrov posebej za **mentorje** in posebej za **vodnike** je nesmiselno. Izraza VODNIK in MENTOR sta sinonima. Prvi izraz je slovenski, drugi je tujka grškega izvora.